

PROGRAMUL DE STABILIZARE ȘI RELANSARE ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA PE ANII 2009-2011

INTRODUCERE

Economia Republicii Moldova se află într-o criză profundă. Profunzimea acesteia este demonstrată de stagnarea practic a tuturor sectoarelor economiei, contractarea cererii agregate de consum pe fundalul reducerii remitențelor și, ca rezultat, a comerțului exterior, precum și majorarea semnificativă a deficitului bugetar. Problemele economice amplifică și mai mult tensiunile din societate, generate de subminarea încrederii populației în sustenabilitatea financiară a bugetului și în acțiunile Guvernului.

Originea crizei derivă din exterior – pentru o țară vulnerabilă la șocurile externe, cum este Republica Moldova, contractarea economiilor principalelor țări partenere a constituit factorul decisiv care a declanșat, începând cu finele anului 2008, ranversarea trendului de creștere a economiei. Totodată, tergiversarea implementării măsurilor de management anticriză au amplificat recesiunea, oferind un pronostic pesimist pe termen scurt și mediu.

Contextul în care acest Program demarează este unul foarte dificil și tensionat pentru Republica Moldova, deoarece dificultățile economiei se transpun pe bugetul public național care, la rîndul său, nu mai poate servi drept instrument efectiv și eficient pentru susținerea categoriilor vulnerabile. Or, vulnerabilitatea populației este direct proporțională cu stagnarea economiei și aprofundarea crizei.

Guvernul actual este conștient de profunzimea recesiunii economice, precum și de vulnerabilitatea unor categorii ale populației față de efectele nefaste ale crizei. Cu toate că recesiunea mondială cedează eforturilor întreprinse de guvernele lumii, începând cu a doua jumătate a anului 2009 fiind observate și primele semne de redresare economică mondială, impactul benefic al acestor tendințe mondiale pozitive asupra economiei Republicii Moldova se va manifesta mai târziu. În acest context, Guvernul trebuie să realizeze măsuri urgente de stabilizare și relansare a economiei țării, pentru a nu permite aprofundarea în continuare a crizei economice.

Din cauza modelului inerțial de gestionare a economiei în general și bugetului în particular, promovat de conducerea anterioară a țării, Guvernul actual nu are suficiente pîrghii și spațiu pentru manevră. Cu toate acestea, identificarea posibilităților și celor mai eficiente mecanisme pentru intervenție este în prezent o prioritate. Guvernul, imediat după investire, a inițiat o serie de măsuri reformatoare care au menirea de a debirocratiza și demonopoliza mediul de afaceri, de a spori eficiența cheltuielilor publice și de a îmbunătăți eficacitatea administrației publice. Acest Program oferă un set de acțiuni care reprezintă o continuare a eforturilor deja întreprinse de Guvern, ce urmează să fie realizate începând cu ultimul trimestru al anului 2009 și pînă la finele anului 2011.

Instrumentele pe care Guvernul își propune să le aplice pentru stabilizarea și relansarea economiei variază de la măsuri de stimulare a consumului și economiei pînă la măsuri de facilitare a accesului antreprenorilor la mijloace financiare; de la măsuri universal acceptate pînă la măsuri mai puțin populare, cu caracter reformator, dar care sînt cruciale în condițiile actuale. Selectarea acestor instrumente s-a efectuat de o manieră participativă, cu suportul partenerilor de dezvoltare ai țării, reprezentanților mediului de

afaceri, cercurilor academice și societății civile. Pentru a evita incapacitatea de plată, Guvernul trebuie să asigure ca mijloacele bugetare limitate să fie direcționate transparent și adecvat – spre categoriile vulnerabile și pentru soluționarea problemelor stringente. În acest context, Guvernul va asigura ca, odată cu fortificarea ritmurilor de relansare a economiei, susținerea bugetară a categoriilor vulnerabile să se extindă semnificativ. Or, indiferent de măsurile aplicate, cert este faptul că Guvernul va începe implementarea Programului prin acțiuni de fortificare a administrației publice și de edificare a unor structuri statale eficiente, durabile și credibile.

Guvernul va depune eforturi pentru a găsi un compromis social acceptabil între sacrificii și beneficii, pentru ca povara reformelor imperative să nu dăuneze celor care mizează pe susținere sau sînt anemiați, iar cei care vor pierde în prezent, să fie pe deplin răsplătiți odată cu revenirea economiei pe o pistă ascendentă. De aceea, în procesul de implementare a Programului de stabilizare și relansare economică, Guvernul mizează în primul rînd pe propriile eforturi, dar și pe înțelegerea și încrederea întregii societăți, precum și pe susținerea partenerilor de dezvoltare ai țării, fără suportul cărora reformele ambițioase propuse nu vor avea sorți de izbîndă. În contextul dialogului cu societatea și în scopul asigurării înțelegerii depline a mesajului pe care îl lansează acest Program, Guvernul va elabora o strategie de comunicare, explicînd în detaliu necesitatea și efectele acțiunilor propuse.

Receptivitatea întregii societăți este crucială pentru menținerea vectorului de integrare europeană pe care l-a stabilit Guvernul ca prioritate în programul său de guvernare. Programul de stabilizare și relansare economică nu vine să substituie Programul de guvernare, Strategia Națională de Dezvoltare (SND), Agenda de politici pentru integrarea europeană sau alte documente de politici publice, ci le completează cu acțiuni concrete și specifice, menite să atingă obiectivele stabilite în cadrul strategic existent și în contextul actual al crizei.

ANALIZA SITUAȚIEI

Tabloul actual al crizei este sumbru. Cu toate că primele semne ale stagnării economiei, trezind nenumărate discuții controversate, s-au manifestat în septembrie-octombrie 2008, evoluția economiei în anul curent confirmă aprofundarea și ramificarea efectelor crizei. Astfel, în primul semestru al anului 2009 Produsul Intern Brut (PIB) s-a diminuat cu 7,8% față de aceeași perioadă a anului trecut, iar prognoza pentru finele anului curent a fost revăzută de la -5% pînă la -9%. Contractarea cererii agregate de consum, pe fundalul reducerii în primele șapte luni ale anului 2009 a volumului remitențelor cu mai mult de o treime, a stat la bazele stagnării economiei, care a fost edificată pe un model de creștere nedurabil, bazat pe consum și importuri, și mai puțin pe investiții și exporturi.

La contractarea economiei a contribuit involuția sectorului industrial, al cărui volum de producție în perioada ianuarie – septembrie a anului curent, față de perioada respectivă a anului trecut, s-a redus cu 24,3%, în special din cauza diminuării volumului industriei extractive cu 32,4% și industriei prelucrătoare cu 26,3%. În același timp, deși sectorul agricol a fost mai puțin afectat decît cel industrial, producția agricolă s-a redus cu 11,8% în lunile ianuarie – septembrie ale anului curent. Recoltarea culturilor în întreprinderile agricole se caracterizează prin micșorarea considerabilă a roadei medii a cerealelor – cu circa 38%, iar producția agricolă rămîne în continuare caracterizată prin competitivitate

scăzută. O descreștere semnificativă a fost înregistrată în construcții – sector care s-a contractat cu 33,7% în primul semestru al anului curent, dar totuși cea mai semnificativă descreștere a fost înregistrată în domeniul transporturilor, volumul total de mărfuri transportate diminuându-se în ianuarie – septembrie 2009 cu 59,2%. Acesta este sectorul care, în termeni comparativi, a fost afectat cel mai profund de criză.

Majorarea de 1,7 ori a sumei restanțelor pentru retribuirea muncii s-a produs pe fundalul reducerii transferurilor de peste hotare ale persoanelor fizice în ianuarie – iulie cu 33 % față de aceeași perioadă a anului precedent. Diminuarea veniturilor populației (încasate atât din interior, cât și din exterior) s-a manifestat prin restrângerea consumului în primul semestru al anului 2009 cu 10,4%. Contractarea cererii agregate de consum a condus la diminuarea în perioada ianuarie – august a importurilor (cu 38,3%), care se bucurau de o creștere surprinzătoare în ultimii ani, precum și a exporturilor (cu 24,2%). De asemenea, criza economică ce a cuprins regiunea a condus la diminuarea volumului investițiilor străine directe. Astfel, în primul semestru al anului 2009 investițiile străine directe atrase în economia națională (în valoare netă) au înregistrat doar 34,6 mil. dolari SUA, micșorându-se comparativ cu perioada similară a anului 2008 de circa 8,9 ori.

Tendențele negative de evoluție a economiei s-au reflectat în primele nouă luni ale anului 2009 și asupra indicelui prețului de consum. Astfel, de la începutul anului, temperarea ritmurilor de creștere în principalele sectoare ale economiei a condus la micșorarea prețurilor medii de consum cu 2,9%, în timp ce în luna septembrie s-a produs o majorare cu 0,6% față de luna august. Deflația, deși contribuie pe termen scurt la creșterea puterii de cumpărare a populației, poate avea pe termen lung un efect negativ asupra economiei țării în general și antreprenorilor în particular.

Criza s-a reflectat și asupra veniturilor bugetare, care s-au diminuat în perioada ianuarie – august cu 6,9 %, generând un deficit bugetar fără precedent, de peste 2,5 mlrd. lei. Acest nivel al deficitului bugetar este de 8,6 % ori mai înalt decât cel din perioada similară a anului 2008. Reducerea veniturilor bugetului public național a fost cauzată de micșorarea încasărilor din TVA la mărfurile importate și a impozitelor asupra comerțului internațional și operațiunilor externe. În același timp, majorarea cheltuielilor bugetului public național a fost determinată de onorarea de către fostul Guvern a obligațiilor în sfera socială, care nu au fost corelate cu volumul resurselor disponibile. Menținerea cheltuielilor sociale la un nivel înalt, pe fundalul reducerii substanțiale a veniturilor bugetare, a condus la creșterea cu 33,6% a datoriei de stat interne comparativ cu sfârșitul lunii august 2008. Limitarea pîrghiilor interne de gestionare a crizei este demonstrată și prin diminuarea cu 26,6%, în ianuarie – august, față de aceeași perioadă a anului trecut, a activelor oficiale de rezervă.

Aprofundarea crizei a fost însoțită de creșterea reticenței din partea sectorului bancar în acordarea creditelor pentru sectorul privat. Astfel, în perioada ianuarie – august a anului 2009 volumul creditelor acordate economiei s-a diminuat față de perioada similară a anului trecut cu 3,7%, iar volumul creditelor neperformante a atins 12,8% din totalul creditelor comparativ cu 5,9% la finele anului 2008. Reducerea de către Banca Națională a ratei de bază de la 12,5% pînă la 5% și a rezervelor obligatorii ale băncilor comerciale de la 17,5% pînă la 8% nu a condus deocamdată la scăderea așteptată a ratelor dobînzii la credite. Dacă rata dobînzii la credite în monedă națională s-a micșorat cu circa 5,2 puncte procentuale față de august 2008, atunci rata dobînzii la credite în valută s-a majorat cu

0,31 puncte procentuale. Volumul total al depozitelor a înregistrat o descreștere mult mai substanțială decât cel al creditelor – de 8,9% comparativ cu august 2008 și cu 8,6% față de începutul anului curent. Nivelul redus de depuneri bănești indică asupra restabilirii prea lente a încrederii populației în sectorul bancar. Diminuarea depozitelor în monedă națională a constituit factorul principal de reducere a masei monetare (M3) cu 7,6% în perioada ianuarie – august față de perioada similară a anului trecut.

Criza economică ce a cuprins rapid întreaga economie a țării nu a putut să nu producă repercusiuni nefaste asupra populației. Astfel, în perioada ianuarie – august numărul șomerilor oficial înregistrați s-a majorat de 1,7 ori, fiind plasați în câmpul muncii cu 25,7% mai puțini șomeri decât în anul precedent. Creșterea numărului de șomeri denotă problemele cu care se confruntă nu doar Republica Moldova, ci și alte țări unde activează emigranți moldoveni, o parte din aceștia revenind deja în țară. Aceasta generează atât presiunii crescute asupra bugetului de stat (un număr mai mare de șomeri necesită un volum mai mare de indemnizații de șomaj), cât și asupra economiei reale, incapabile de a asimila șomerii, inclusiv pe cei veniți de la muncă de peste hotarele țării.

În anul 2008, pentru prima dată în ultimii trei ani, a crescut nivelul sărăciei în Republica Moldova. Astfel, comparativ cu anul 2007, rata sărăciei absolute a crescut cu 0,6 puncte procentuale, iar rata sărăciei extreme s-a majorat cu 0,4 puncte procentuale. Această tendință ar putea continua, deoarece efectul politicilor asupra consumului și al sărăciei nu este imediat.

VIZIUNEA GUVERNULUI

Restabilirea încrederii populației în acțiunile Guvernului și în oportunitățile de trai și muncă în Republica Moldova, readucerea economiei pe o traiectorie de creștere, precum și fortificarea premiselor pentru dezvoltarea unei economii durabile sînt prioritățile Guvernului în contextul prezentului Program.

Acțiunile implementate în cadrul acestui Program vor avea menirea de a reanima economia, astfel încît deja în anul 2010 aceasta să revină pe o pistă ascendentă. Relansarea economiei va fi însoțită de înviorarea procesului investițional, inclusiv a investițiilor străine directe, sporirea volumului producției industriale, agricole și al serviciilor, revigorarea comerțului exterior, diminuarea deficitului bugetar și reducerea șomajului.

Programul reprezintă fundamentul pentru acțiuni pe termen mediu și lung, care vor pune bazele unei economii competitive, bazate pe cunoaștere, tehnologii performante, lipsite de orice bariere pentru creștere și prosperare, și vor sprijini formarea unei societăți moderne, cu valori contemporane și standarde de viață avansate. Guvernul va tinde ca Republica Moldova să devină un stat de drept în care sînt respectate libertățile și drepturile cetățeanului, precum și drepturile la proprietate și trai decent.

PRIORITĂȚILE PROGRAMULUI

Programul de stabilizare și relansare economică este axat pe trei priorități, și anume:

- 1) stabilizarea și optimizarea finanțelor publice;
- 2) relansarea activității economice;
- 3) asigurarea unei protecții sociale eficiente și juste.

Cele trei priorități pe care Guvernul le-a stabilit pentru contracararea efectelor devastatoare ale crizei economice și prevenirea declanșării unei crize financiare și sociale de proporții și mai mari sînt interdependente. Totodată, profunzimea crizei determină necesitatea implementării unor acțiuni „conflictuale” – de extindere a bazei fiscale pentru acumularea veniturilor bugetare și de reducere a cheltuielilor pentru anumite sectoare neprioritare și categorii de populație mai puțin vulnerabile, în paralel cu măsuri de diminuare a poverii fiscale, stimulare economică și susținere a persoanelor afectate.

Compromisul între aceste necesități stringente, dar într-o oarecare măsură și concurente, nu poate fi asigurat dacă nu se realizează o serie de premise indispensabile. Astfel, obiectivele stabilite în cadrul acestor priorități vor putea fi atinse doar în cazul în care vor fi asigurate următoarele precondiții: a) stabilizarea situației politice în țară; b) suportul donatorilor în finanțarea proiectelor și acțiunilor de importanță majoră, pentru care nu există resurse financiare interne; c) parteneriatul dintre Guvern și societate pentru realizarea obiectivelor propuse. Cu toate că cele trei precondiții sînt la fel de importante, fără parteneriatul cu societatea șansele realizării acestui Program ambițios, dar imperativ, vor fi practic nule.

1. STABILIZAREA ȘI OPTIMIZAREA FINANTELOR PUBLICE

Stagnarea economiei și diminuarea volumului comerțului exterior au condus la erodarea bazei fiscale și, respectiv, la reducerea considerabilă a veniturilor fiscale. Diminuarea veniturilor publice în anul 2009, pe fundalul menținerii unui nivel ridicat al cheltuielilor sociale, a condus inevitabil la sporirea deficitului bugetar. La acest moment, resursele bugetare nu mai pot acoperi necesitățile curente de întreținere și sociale, nemaivorbind de programele de investiții și reformele structurale care implică cheltuieli. În situația creată, dacă nu vor fi întreprinse acțiuni de stabilizare a finanțelor publice, deficitul bugetar ar putea atinge un nivel de peste 15 % din PIB. Pentru a evita incapacitatea de plată a Guvernului, pe fundalul sporirii vulnerabilității economiei țării și a populației în general, Guvernul va optimiza cheltuielile bugetare, lărgind în paralel baza fiscală și identificînd surse externe pentru acoperirea temporară a unor programe economice și sociale importante, precum și a deficitului bugetar. Astfel, în contextul stabilizării finanțelor publice sînt stabilite următoarele obiective și acțiuni pe termen scurt și mediu.

Obiectivul 1. Identificarea posibilelor surse pentru majorarea veniturilor publice și diminuarea deficitului bugetar.

Acțiuni imediate (2009):

- 1) negocierea cu Fondul Monetar Internațional a unui nou Program de politici economice și financiare;
- 2) lansarea negocierilor cu Comisia Europeană, Banca Mondială și alți parteneri externi de dezvoltare a țării, pentru a obține susținere bugetară, inclusiv intensificarea eforturilor în vederea debursării tranșelor pentru proiectele și programele în curs de implementare;
- 3) perfecționarea sistemului de administrare vamală și fiscală (prevenirea subevaluării în vamă, transferării profitului etc.);
- 4) relansarea privatizării patrimoniului de stat din domeniile liberalizate, în baza licitațiilor deschise, anunțate și transparente;

5) modificarea legislației în vigoare în vederea:

- a) majorării de 2 ori, începând cu anul 2010, a cotei maxime a taxei pentru amenajarea teritoriului;
- b) majorării cu 50%, începând cu anul 2010, a cotei maxime a taxei pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială;
- c) majorării, începând cu anul 2010, a accizelor pentru autoturisme de lux, țigări de foi și trabucuri, țigarete cu filtru, bere, băuturi alcoolice tari și băuturi slab alcoolice, benzină și derivate ale acesteia, parfumuri, apă de toaletă și articole de bijuterie;
- d) introducerii, începând cu anul 2010, a accizului la articole de cristal și a accizului la articole de giuvaiererie, neconfirmate documentar;
- e) majorării cu 30%, începând cu anul 2010, a cotelor taxelor rutiere la autoturismele înmatriculate în Republica Moldova care consumă diesel;
- f) majorării cotelor taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova proporțional impactului asupra infrastructurii rutiere;
- g) majorarea cotei impozitului pe venit din câștigurile obținute la jocurile de noroc până la 18% (art.901 alin.33 al Codului fiscal);
- h) majorării de 2 ori, începând cu anul 2010, a taxei pentru eliberarea licenței în domeniul jocurilor de noroc.

Acțiuni pe termen mediu (2010-2011):

- 1) definirea noțiunii de „venit reinvestit” pentru îmbunătățirea mecanismului de aplicare a facilităților oferite la achitarea impozitului pe venit al persoanelor juridice;
- 2) stabilirea unor principii clare în redistribuirea veniturilor de la bugetul de stat spre bugetele unităților administrativ-teritoriale, inclusiv prin promovarea unei noi legi privind finanțele publice locale;
- 3) urgentarea procesului de implementare a noului sistem de impozitare a bunurilor imobile:
 - a) bunuri imobile cu destinație comercială și industrială, garaje, loturi ale întovărășirilor pomicole și construcții amplasate pe ele – 2010;
 - b) bunuri imobile cu destinație agricolă (terenuri cu construcții amplasate pe ele) – 2011;
- 4) finalizarea procesului de evaluare a caselor individuale în localitățile rurale din componența municipiilor Chișinău și Bălți – 2011;
- 5) menținerea în perioada 2009-2011 a cotei zero la impozitul pe venitul reinvestit, cu reintroducerea acestuia din anul 2012, aplicînd o singură cotă joasă de 10% pe o bază largă și uniformă.

Obiectivul 2. Reducerea cheltuielilor neprioritare și redirecționarea cheltuielilor publice pentru obținerea unei eficiențe sporite și pentru diminuarea deficitului bugetar.

Acțiuni imediate (2009):

- 1) optimizarea cheltuielilor administrative ale autorităților publice centrale și locale, inclusiv prin reducerea cu cel puțin 50% a cheltuielilor capitale, pentru procurarea bunurilor și serviciilor și a celor direcționate pentru subvenționări, păstrând un nivel adecvat al cheltuielilor sociale;
- 2) introducerea noului sistem de clasificare și gradare a funcțiilor publice, care va sta la baza unui nou sistem de salarizare a funcționarilor publici;
- 3) elaborarea unui nou Regulament cu privire la salarizarea conducătorilor întreprinderilor de stat, întreprinderilor cu capital majoritar de stat și ai celor monopoliste, indicate de Guvern.

Acțiuni pe termen mediu (2010-2011):

Managementul finanțelor publice:

- 1) revizuirea metodologiei de elaborare și executare a bugetului;
- 2) elaborarea noului Sistem informațional de management financiar.

Administrația publică:

- 1) restructurarea ministerelor, agențiilor și altor instituții subordonate Guvernului în vederea lichidării autorităților publice cu un grad redus de eficiență, optimizării activităților funcționale și reducerii cheltuielilor administrative;
- 2) înghețarea angajărilor în sectorul public și reducerea treptată a funcțiilor permanent vacante în cadrul organelor centrale de specialitate ale administrației publice;
- 3) optimizarea structurii autorităților publice supreme ale statului (aparatele Președinției, Parlamentului, Procuraturii Generale, Curții de Conturi etc.);
- 4) reorganizarea instituțiilor subordonate organelor centrale de specialitate și optimizarea numărului funcționarilor publici din instituțiile subordonate ministerelor;
- 5) reorganizarea Serviciului Pază de Stat al Ministerului Afacerilor Interne în întreprindere de stat și demonopolizarea serviciilor de pază a obiectelor de importanță majoră prin perfecționarea cadrului legal;
- 6) implementarea Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- 7) elaborarea și implementarea noului sistem de salarizare a funcționarilor publici;
- 8) perfecționarea mecanismului de acordare a indemnizației de eliberare în cazul lichidării autorității publice, reducerii efectivului de personal sau modificării statului de personal pentru funcționarii publici care nu pot fi transferați în interesul serviciului;
- 9) amânarea majorărilor salariale prevăzute începând cu 1 octombrie 2009 și în anul 2010 pentru funcționarii publici, militari și colaboratorii organelor apărării naționale, securității statului și ordinii publice;
- 10) revizuirea cadrului legal existent în vederea externalizării unor atribuții de prestare a serviciilor de către organele centrale de specialitate ale administrației publice, prin oferirea posibilității de acordare a acestora de către sectorul privat (outsourcing);
- 11) consolidarea capacităților de efectuare a achizițiilor publice transparent și corect.

Educație:

1) accelerarea procesului de optimizare a rețelei școlare și eliberarea resurselor pentru îmbunătățirea calității educației prin:

- a) reorganizarea a circa 130 de instituții de învățământ general prin schimbarea statutului actual;
- b) crearea a circa 50 de școli de circumscripție și arondarea la acestea a circa 60 de școli;
- c) dezvoltarea infrastructurii de acces la instituțiile de circumscripție (construirea sau repararea drumurilor, asigurarea funcționalității acestora pe timp nefavorabil);
- d) procurarea a circa 80 de unități de transport pentru transportarea elevilor la școală (subacțiunile c) și d) sînt fără acoperire financiară);

2) optimizarea numărului mediu de unități de personal nondidactic în raport cu numărul de norme didactice în vederea asigurării eficienței și calității sistemului educațional (nu mai mult de 25% în mediul urban și 35% în mediul rural);

3) reeșalonarea majorării salariilor angajaților din învățământ, cu implementarea graduală a acestei majorări în perioada 2009-2011;

4) modificarea metodologiei de stabilire a taxei de cazare în căminele instituțiilor de învățământ mediu de specialitate, superior și postuniversitar, reieșind din cheltuielile efective, ajustate la prețurile și tarifele curente;

5) egalarea condițiilor de plată a burselor prin excluderea coeficienților aplicați la plata burselor studenților și absolvenților instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate;

6) micșorarea cu 20% a plafonului de bursieri în instituțiile de învățământ superior (ciclul II) (de la 70% la 50%);

7) implementarea deplină a strategiei de reformă a sistemului rezidențial de îngrijire a copilului;

8) eșalonarea pentru anii 2009-2011 a implementării noului mod de salarizare a cadrelor didactice prevăzut în Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar;

9) ajustarea cadrului legislativ privind completarea claselor de elevi; sporirea numărului de elevi în clasă și micșorarea numărului de clase;

10) optimizarea rețelei instituțiilor de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate;

11) optimizarea rețelei instituțiilor de învățământ superior prin:

- a) perfecționarea și aplicarea normativelor ce stabilesc autonomia universitară și conformarea lor la normele europene (majorarea numărului de locuri pe bază de contract);
- b) dezvoltarea cadrului legislativ și normativ pentru asigurarea autonomiei financiare a instituțiilor de învățământ superior;

c) elaborarea criteriilor ce ar permite stabilirea capacității de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior în mod individual;

12) revizuirea curriculumului pentru învățământul primar, gimnazial, liceal prin:

a) examinarea oportunității de integrare a unor discipline școlare pe arii/ domenii curriculare;

b) revizuirea Planului-cadru în vederea reducerii numărului de ore;

13) reorganizarea Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, inclusiv prin transferul acesteia în subordinea Guvernului și prin modificarea modalității de finanțare.

Sănătate:

1) consolidarea și restructurarea spitalelor în baza Planului național general al sectorului spitalicesc și instituirea Registrului spitalelor;

2) fortificarea capacității de achiziționare a Companiei Naționale de Asigurări în Medicină;

3) implementarea mecanismelor de finanțare suplimentară a serviciilor medicale ce se acordă la nivel secundar și terțiar prin coplăți aplicate diferențiat în funcție de gradul de vulnerabilitate a persoanei.

Agricultură:

1) eficientizarea acordării subvențiilor în agricultură prin direcționarea acestora spre domenii cu un potențial de producție cu valoare adăugată înaltă și pentru a spori productivitatea agriculturii și competitivitatea produselor agricole;

2) crearea Agenției de Plăți în subordinea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare;

3) reducerea cu cel puțin 6%, în anii 2010 și 2011, a alocațiilor totale de la bugetul de stat (cheltuieli de bază, fonduri și mijloace speciale) pentru agricultură;

4) reducerea totală, în anii 2010 și 2011, a alocațiilor de la bugetul de stat (cheltuieli de bază, fonduri și mijloace speciale) destinate sădirii plantațiilor viticole;

5) renunțarea, în 2010-2011, la alocarea mijloacelor de la bugetul de stat pentru plantarea pădurilor noi, fiind asigurată menținerea în totalitate a plantațiilor sădite (sporirea suprafețelor acoperite cu vegetație forestieră va fi finanțată din asistența oferită de partenerii de dezvoltare);

Securitatea publică:

1) excluderea dreptului militarilor prin contract la:

a) compensație bănească în schimbul rației alimentare;

b) compensație bănească în schimbul echipamentului;

c) indemnizație bănească pentru fortificarea sănătății;

d) bilete de tratament balneosanatorial gratuit;

- 2) excluderea înlesnirilor din contul statului la tratament în instituțiile medico-sanitare și la tratament balneosanatorial acordat soțiilor (soților) și copiilor colaboratorilor structurilor cu statut militar și special;
- 3) diminuarea cuantumului indemnizației lunare acordate conform totalurilor activității unității în care activează militarii, efectivul de trupă și corpul de comandă angajați prin contract;
- 4) unificarea modului de calculare a indemnizației de concediere a colaboratorilor cu statut militar și special, precum și a judecătorilor și procurorilor;
- 5) optimizarea cheltuielilor în structurile de forță prin reducerea unităților permanent vacante;
- 6) transferarea unităților responsabile de calcularea pensiilor militarilor la Casa Națională de Asigurări Sociale.

Știință:

- 1) reducerea în perioada 2010-2011 cu 25%, față de anul 2009, a cheltuielilor în sfera științei și inovării, promovarea cercetărilor științifice aplicative și pregătirea cadrelor științifice în organizațiile din sfera de cercetare-inovare, inclusiv universități;
- 2) îmbunătățirea corelării dintre politicile publice implementate de Guvern și produsele de cercetare și inovare furnizate de cercurile științifice;
- 3) lărgirea accesului la resursele financiare din buget prevăzute pentru acoperirea proiectelor de cercetare și inovare prin perfecționarea sistemului de acreditare a instituțiilor eligibile;
- 4) lichidarea, începând cu 1 ianuarie 2010, a unităților vacante în cadrul instituțiilor din sfera științei și inovării și organizațiilor auxiliare ale Academiei de Științe a Moldovei.

Infrastructura drumurilor:

- 1) asigurarea fluxului adecvat și constant al mijloacelor financiare în fondul rutier prin perfecționarea sistemului de finanțare a lucrărilor rutiere;
- 2) reducerea prin fuzionare a companiilor de întreținere a drumurilor (de la 39 pînă la 12);
- 3) perfecționarea mecanismului de acordare a autorizațiilor pentru transportul internațional.

2. RELANSAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE

Reducerea cererii agregate de consum, pe fundalul creșterii poverii administrative asupra antreprenorilor, a condus la diminuarea volumului producției industriale, al serviciilor, în special de transport, al exporturilor, precum și a demoralizat actualii și potențialii antreprenori. Reticența sectorului bancar în acordarea creditelor pentru sectorul privat, precum și ratele în continuare înalte ale dobânzii la credite reprezintă un alt impediment pentru inițierea și desfășurarea afacerilor. Creșterea economică din ultimii ani, bazată preponderent pe consum și importuri, nu este acceptabilă ca model de dezvoltare economică a țării, dar nici nu mai poate fi în continuare asigurată, în special din motivul reducerii dramatice a remitențelor în anul curent. Criza economică a demonstrat încă o

dată că modelul actual de creștere economică din Republica Moldova nu este durabil. Or, sarcina Guvernului în prezent este nu doar de a salvarda acele sectoare și întreprinderi care au fost afectate în lanț de efectele devastatoare ale crizei, prin crearea unor condiții propice funcționării și extinderii, dar și de a pune bazele unui nou model de creștere economică, bazat pe investiții, productivitate și competitivitate sporită. În acest context au fost stabilite următoarele obiective și acțiuni.

Obiectivul 1. Reducerea poverii administrative și fiscale pentru desfășurarea afacerilor.

Acțiuni imediate (2009):

Reducerea poverii administrative:

- 1) implementarea ghișeului unic la Camera Înregistrării de Stat prin interconectarea Biroului Național de Statistică, Casei Naționale de Asigurări Sociale, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat la Registrul de stat al unităților de drept în scopul eliminării procedurilor de înregistrare la aceste instituții;
- 2) elaborarea unui proiect de lege consolidat referitor la simplificarea și optimizarea procedurilor, termenelor și costurilor pentru inițierea, desfășurarea și recepția lucrărilor de proiectare și construcții și controlul calității în construcții;
- 3) reducerea numărului genurilor de activitate supuse licențierii și simplificarea procedurilor de licențiere;
- 4) perfecționarea și simplificarea mecanismului de eliberare a autorizației sanitare și sanitar-veterinare prin delimitarea clară a atribuțiilor funcționale ale instituțiilor guvernamentale de resort și micșorarea costurilor aferente avizării;
- 5) publicarea trimestrială pe pagina web oficială a Inspectoratului Fiscal Principal de Stat a listei agenților economici care vor fi supuși unei inspecții planificate de autoritățile fiscale;
- 6) perfecționarea și consolidarea sistemului de funcționare a instituției de brokeri vamali prin reducerea costurilor operaționale și de deservire a garanțiilor aferente;
- 7) demonopolizarea importului de carne și produse din carne prin modificarea Hotărârii Guvernului nr.1363 din 29 noiembrie 2006 „Cu privire la modalitatea eliberării autorizațiilor pentru importul unor produse”;
- 8) anularea sistemului de marcare de stat la comercializarea apelor minerale și băuturilor alcoolice;
- 9) excluderea obligativității certificării băuturilor alcoolice exportate la laboratorul unic – Î.S. „Centrul Național pentru Controlul Calității Produselor Alcoolice”;
- 10) modificarea legislației în vigoare în vederea facilitării regimului de import al mijloacelor de producție (preparate chimice și biologice pentru agricultură, fertilizanți, produse pentru tratamentul solului și bunuri importate în scopul promovării comerțului) începând cu anul 2010, inclusiv prin armonizarea cu prevederile comunitare a procedurilor de plasare pe piață a produselor respective;

11) eliminarea barierelor la export, simplificarea procedurii de certificare, precum și reducerea numărului și costului certificatelor și altor acte necesare la efectuarea exportului de mărfuri, inclusiv eliminarea certificării la export a fiecărei partide de vinuri în parte;

12) reducerea cheltuielilor agenților economici aferente procedurilor de certificare a conformității obligatorii prin revizuirea listei produselor (serviciilor) și a materiei prime supuse certificării;

13) demonopolizarea activităților de comercializare a resturilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase, de baterii de acumulate uzate, inclusiv în stare prelucrată, către agenții economici aflați pe teritoriul Republicii Moldova, care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar, precum și de export al acestora;

14) simplificarea impozitării cu TVA la cota zero a mărfurilor introduse pe teritoriul vamal al Republicii Moldova în regim vamal de perfecționare activă;

15) modificarea Legii nr. 803-XIV din 11 februarie 2000 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase prin armonizarea cu practicile UE și simplificarea procedurii de verificare a utilajului industrial;

16) elaborarea Regulamentului privind eliberarea și utilizarea autorizațiilor (unilaterale) pentru transporturi rutiere internaționale; excluderea barierelor administrative în repartizarea autorizațiilor respective.

Reducerea poverii fiscale:

1) reducerea cuantumului taxelor pentru procedurile vamale, stabilite în anexa nr.2 la Legea nr.1380-XIII din 20 noiembrie 1997 cu privire la tariful vamal, în partea ce ține de activitatea zonelor economice libere, a antepozitelor vamale și alte regimuri vamale suspensive;

2) restituirea datoriilor la rambursarea TVA pentru deblocarea activității economice;

3) amânarea termenului de impozitare a veniturilor din dobânzile bancare și valorile mobiliare corporative ale persoanelor fizice și juridice de la 1 ianuarie 2010 până la 1 ianuarie 2015;

4) modificarea titlului IX al Codului fiscal în vederea achitării taxelor rutiere în două tranșe pentru toți agenții transportatori din țară, astfel obținându-se diminuarea presiunii fiscale asupra transportatorilor la începutul anului, când veniturile sînt mai mici.

Acțiuni pe termen mediu (2010-2011):

Reducerea poverii administrative:

1) efectuarea, în cadrul reformei administrației publice centrale, a unei analize ample a serviciilor publice prestate contra plată de către instituțiile publice și reformarea acestora, inclusiv prin aplicarea unei noi metodologii de stabilire echitabilă și transparentă a tarifelor (ghilotina III);

2) simplificarea procedurilor stabilite în legislație referitor la lichidarea afacerii (modificarea Codului civil, Legii despre notariat etc.);

- 3) revizuirea procedurii de certificare a producției în cazul în care producția este deja certificată conform standardelor altor țări, cu care Republica Moldova are acorduri internaționale de recunoaștere mutuală a certificatelor;
- 4) simplificarea sistemului de certificare a mărfurilor importate și plasate pe piața internă prin reducerea numărului de autorizații și certificate;
- 5) delimitarea atribuțiilor serviciului sanitar și sanitar-veterinar privind autorizarea produselor, serviciilor și plăților aferente, precum și privind inofensivitatea produselor;
- 6) simplificarea procedurilor de vămuire prin:
 - a) aprobarea tarifului vamal integrat (TARIM), cu specificarea necesarului de documente (certIFICATE, licențe, autorizații etc.) spre a fi prezentate organului vamal la momentul vămuirii;
 - b) introducerea procedurii simplificate de vămuire la domiciliu pentru agenții economici cu un grad sporit de credibilitate;
- 7) finalizarea lucrărilor de implementare a sistemului informațional „Frontiera”, care va asigura schimbul de informații în regim on-line între autoritățile ce participă la sistemul „ghișeului unic” și au atribuții de control al mărfurilor și mijloacelor de transport la frontieră;
- 8) elaborarea unui mecanism optim și simplificat privind cedarea-cesionarea drepturilor de import achitate în avans, din contul brokerilor vamali în contul agenților economici participanți la activitatea economică externă;
- 9) reducerea categoriilor de mijloace de transport pentru care este obligatorie declararea prin acțiune (înregistrarea acestora în evidența informațională a organului vamal);
- 10) elaborarea unor proceduri detaliate de trecere a controlului vamal, cu indicarea unor limite de timp maxime pentru fiecare procedură, minimalizând contactele între lucrătorul vamal și agentul economic și reducând ponderea factorului uman și a arbitrarului;
- 11) perfecționarea sistemului de achitare a plăților ecologice pentru emisiile de poluanți în aerul atmosferic de la autovehicule;
- 12) revizuirea domeniilor și obiectivelor privind supravegherea de stat a sănătății publice, în baza unei analize a impactului regulatoriu al Legii nr.10-XVI din 3 februarie 2009;
- 13) reformarea integrală a principiilor patrimoniale ale sistemului cooperăției de consum, cu interesarea directă a membrilor cooperatori pentru atragerea investițiilor, inclusiv a celor străine directe, în dezvoltarea infrastructurii comerciale și de producție în mediul rural;
- 14) sporirea accesului operatorilor alternativi la infrastructura de suport (căi ferate, transport aerian, infrastructură a calității, comunicații) prin eliminarea barierelor existente și restructurarea, la necesitate, a întreprinderilor cu poziții dominante (monopoliste) în domeniu, în urma analizei constrângerilor pentru mediul de afaceri;
- 15) liberalizarea și dezvoltarea concurenței pe piața serviciilor de transport feroviar;
- 16) asigurarea accesului liber și protecția concurenței pe piața serviciilor aeriene;

17) descentralizarea și simplificarea procedurii de excludere a terenurilor din circuitul agricol, inclusiv prin eliminarea restricțiilor stipulate în Hotărârea Guvernului nr.1451 din 24 decembrie 2007 la construcția obiectelor de producere pe terenurile agricole din extravilanul localităților.

Reducerea poverii fiscale:

- 1) simplificarea procedurii de raportare fiscală prin:
 - a) implementarea e-declarațiilor;
 - b) automatizarea completării rapoartelor fiscale;
 - c) prelucrarea rapoartelor în baza codului de bare;
- 2) abrogarea prevederilor normative care permit aplicarea sancțiunilor agenților economici chiar și în lipsa daunei cauzate bugetului de stat și fondurilor bugetare, precum și modificarea dispozițiilor art.188 al Codului fiscal, acordându-le agenților economici posibilitatea de a corecta greșelile din rapoartele financiare în orice moment pînă la efectuarea controlului;
- 3) revizuirea politicii tarifare prin reducerea taxelor vamale la importul de materii prime, materiale auxiliare și echipamente tehnologice și maximizarea acestora la produsele finite direct competitive cu cele autohtone;
- 4) eliminarea discriminărilor aplicate la achitarea taxei ecologice pentru recipientele din plastic sau tetra-pack la importul produselor preambalate;
- 5) ajustarea anuală a tarifelor de bază pentru serviciile de locațiune acordate de întreprinderile de stat și cu capital majoritar de stat, reieșind din prețurile existente pe piață.

Obiectivul 2. Facilitarea accesului antreprenorilor la mijloace financiare pentru inițierea și dezvoltarea sau relansarea afacerilor.

Acțiuni imediate (2009):

- 1) evaluarea continuă de către Banca Națională a Moldovei a sistemului bancar pentru identificarea băncilor problematice, în vederea stabilirii măsurilor de remediere, identificînd și aplicînd soluțiile adecvate pentru asigurarea stabilității sistemului bancar;
- 2) dinamizarea procesului de acordare a creditelor în cadrul Componentei II a Programului național de abilitare economică a tinerilor (PNAET) – finanțarea proiectelor private ale beneficiarilor tineri cu porțiuni de grant;
- 3) intensificarea eforturilor în vederea implementării proiectelor de asistență externă și valorificarea liniilor de creditare pentru stimularea competitivității, în special a exportatorilor.

Acțiuni pe termen mediu (2010-2011):

- 1) sprijinirea de către Banca Națională a Moldovei, fără prejudicierea obiectivului fundamental, a politicii economice generale a statului, inclusiv prin asigurarea unui grad adecvat al monetizării și bancarizării economiei, prin crearea condițiilor monetare favorabile pentru stimularea creșterii economice;

- 2) aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte legislative cu referință la activitatea de creditare și, în special, la recuperarea gajului;
- 3) acoperirea parțială a ratei dobânzii la creditele contractate de agenții economici, în funcție de prioritățile economiei naționale și criteriile de performanță ale beneficiarilor;
- 4) capitalizarea Fondului special pentru garantarea creditelor prin majorarea pînă la 100 mil. lei a alocațiilor în fond și eliminarea impedimentelor administrative în oferirea garanțiilor, în paralel cu majorarea pragului garanțiilor pentru întreprinderile active de la 300 mii lei pînă la 700 mii lei și pentru startup-uri – de la 100 mii lei pînă la 300 mii lei în 2009;
- 5) suplimentarea cu mijloace financiare a Componentei II PNAET – finanțarea proiectelor private ale beneficiarilor tineri cu o porțiune de grant, luînd în calcul obiectivul finanțării anuale de circa 400 de proiecte private;
- 6) atragerea resurselor financiare pentru procurarea de către subiecții sectorului întreprinderilor mici și mijlocii a echipamentelor destinate dezvoltării micilor industrii din sectorul rural (conform mecanismului utilizat de Unitatea de implementare a grantului acordat de Guvernul Japoniei);
- 7) lansarea Programului PARE (1+1) – investirea remitențelor în scopul dezvoltării mediului rural și creării de noi întreprinderi;
- 8) crearea unei rețele de business incubatoare și fortificarea celor existente, pentru a asigura o parte din infrastructura de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii, viabilitatea acestora, sporirea activităților inovatoare, introducerea tehnologiilor noi și a know-how-ului și, respectiv, majorarea veniturilor bugetare;
- 9) atragerea asistenței externe în acordarea susținerii financiare indirecte (asistență informațională și consultativă, pregătirea cadrelor) întreprinderilor din regiuni, în special celor din localitățile rurale;
- 10) utilizarea infrastructurii inovatoare în vederea creării întreprinderilor mici și mijlocii, atragerii investițiilor și modernizării economiei prin intermediul inovării și transferului tehnologic.

Obiectivul 3. Stimularea investițiilor publice și private.

Acțiuni imediate (2009):

- 1) atragerea în economia națională a investițiilor strategice prin asigurarea negocierilor directe între Guvern și investitorii străini strategici, precum și suportul acordat realizării proiectelor investiționale ale acestora;
- 2) pregătirea ședinței Consiliului consultativ al donatorilor în scopul majorării finanțării proiectelor care vor contribui la stimularea economiei;
- 3) asigurarea funcționalității operaționale a Unității pentru parteneriatul public-privat în cadrul Agenției Proprietății Publice; prezentarea propunerilor în vederea ajustării cadrului normativ la prevederile Legii nr.179-XVI din 10 iulie 2008 cu privire la parteneriatul public-privat, în coordonare cu partenerii de dezvoltare.

Acțiuni pe termen mediu (2010-2011):

Corupția și justiția:

- 1) elaborarea și aprobarea unui program eficient de prevenire și combatere a corupției în organele publice și în organele judecătorești;
- 2) repartizarea aleatorie a cauzelor în instanțele judecătorești;
- 3) înăsprirea pedepsei judecătorilor în cazul încălcării legislației.

Îmbunătățirea climatului investițional:

- 1) reexaminarea cadrului normativ și legislativ în scopul eliminării barierelor administrative excesive care stau în calea investițiilor;
- 2) analiza activității întreprinderilor-monopoluri naturale pentru reducerea costurilor de producere și a cheltuielilor neproductive, precum și formarea prețurilor optime la mărfurile produse și serviciile prestate de întreprinderile respective;
- 3) controlul asupra situației privind concurența pe cele mai importante piețe de mărfuri și elaborarea măsurilor de asigurare a libertății activității de întreprinzător;
- 4) organizarea consultărilor extensive cu sectorul privat și donatorii externi în vederea identificării și implementării măsurilor urgente de stimulare a consumului producției autohtone (altele decât subvenționare) și atragerii investițiilor străine directe în sectorul de producere al republicii;
- 5) continuarea dezvoltării conceptului de parcuri industriale prin instituirea unor unități noi, precum și examinarea posibilității extinderii facilităților pentru rezidenții acestor parcuri;
- 6) atragerea asistenței externe pentru dezvoltarea infrastructurii calității în Republica Moldova, inclusiv pentru crearea și dotarea tehnică a laboratoarelor de încercări în scopul evaluării conformității produselor;
- 7) crearea Fondului de dezvoltare și capitalizarea acestuia, inclusiv în baza mijloacelor obținute în urma privatizării patrimoniului public și resurselor externe pentru susținerea implementării proiectelor de infrastructură socială și de inovare;
- 8) crearea agențiilor de dezvoltare regională și asigurarea funcționalității tuturor instituțiilor în regiunile de dezvoltare Nord, Centru și Sud, care vor avea menirea, printre altele, de a stimula și atrage investiții în regiunile de dezvoltare, inclusiv prin crearea capacităților pentru valorificarea oportunităților oferite Republicii Moldova prin participarea la programele de cooperare transfrontalieră;
- 9) susținerea producătorilor autohtoni prin crearea unui centru comercial sau a unei expoziții permanente la Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo”, or. Chișinău, cu vânzare a produselor autohtone.

Administrarea și deetatizarea patrimoniului public:

- 1) reexaminarea listei bunurilor proprietate de stat supuse privatizării pentru determinarea modalităților concrete și a termenelor optime de deetatizare;
- 2) elaborarea, în baza analizei permanente a activității întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital majoritar de stat, a programelor de dezvoltare, inclusiv a programelor investiționale, de restructurare etc.;

3) întocmirea și actualizarea trimestrială a bazei de date cu privire la întreprinderile de stat și societățile comerciale cu participarea statului, la bunurile imobiliare proprietate a statului și la construcțiile nefinalizate;

4) accelerarea procesului de deetatare a activelor de stat printr-un proces competitiv și transparent; întreprinderea măsurilor prevăzute de legislație în vederea pregătirii și reluării procesului de privatizare a 214 agenți economici din Lista bunurilor proprietate de stat supuse privatizării;

5) continuarea procesului de vânzare a terenurilor aferente și a patrimoniului neutilizat în activitatea de profil a instituțiilor publice centrale și locale.

Energetică:

1) atragerea investițiilor în sectorul energetic prin elaborarea unor programe investiționale, în vederea modernizării capacităților de generare a energiei electrice (S.A. „CET-1”, S.A. „CET-2”, S.A. „CET-Nord”), inclusiv prin aplicarea principiului de parteneriat public-privat;

2) efectuarea auditului energetic în scopul elaborării programului de renovare și reabilitare termică a clădirilor (blocurilor), inclusiv din sfera socioculturală, care ar avea drept obiective:

- a) îmbunătățirea condițiilor de igienă și confort termic;
- b) reducerea pierderilor de căldură și a consumurilor energetice;
- c) reducerea costurilor de întreținere pentru încălzire și apa caldă de consum;
- d) reducerea poluării cu emisii generate de producerea, transportul și consumul de energie;

3) completarea și modificarea bazei legislativ-normative în vigoare pentru:

- a) îmbunătățirea eficienței energetice și extinderea utilizării surselor regenerabile de energie;
- b) reorganizarea Agenției Naționale de Conservare a Energiei în Agenția pentru Eficiență Energetică;

4) atragerea asistenței externe pentru susținerea Fondului pentru eficiența energetică, care urmează a fi creat în conformitate cu prevederile Legii energiei regenerabile;

5) modificarea legislației în vigoare pentru asigurarea depolitizării procesului de stabilire a tarifelor la livrarea agentului termic prin transferarea acestei competențe către Agenția Națională pentru Reglementări în Energetică; transferarea către Parlament a atribuțiilor de aprobare a bugetului și desemnare a Consiliului de administrare al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.

Infrastructură:

1) mobilizarea fondurilor externe pentru reabilitarea și întreținerea drumurilor și infrastructurii aferente, a rețelelor ingineresti de apă și canalizare, a rețelelor de gaze;

2) contractarea de lucrări pentru reabilitarea drumurilor în concordanță deplină cu regulile aplicabile pentru achiziții;

3) implementarea unui sistem de control al sarcinii pe osie pentru a nu permite camioanelor supraîncărcate să distrugă în continuare drumurile;

- 4) eliminarea barierelor existente în implementarea proiectelor finanțate de:
 - a) Fondul de Dezvoltare Economică Arabă din Kuweit (6,5 mil. dolari SUA) pentru lucrări de alimentare cu apă și canalizare în 6 localități;
 - b) Banca Mondială (12 mil.dolari SUA) pentru construcția apeductelor în localitățile țării;
- 5) susținerea (inclusiv prin suport administrativ) implementării programului investițional al S.A. „Moldova-Gaz” în procesul gazificării interne a localităților, precum și implicarea acesteia în procesul gazificării interrurale;
- 6) elaborarea studiilor de fezabilitate privind crearea stocurilor de rezervă de gaze naturale și realizarea interconexiunilor alternative cu țările vecine;
- 7) îmbunătățirea infrastructurii aferente drumurilor internaționale, naționale și locale (construcția stațiilor de deservire tehnică a transportului, hotelurilor, campingurilor, restaurantelor etc. pe terenurile cu destinație agricolă) în scopul atragerii investițiilor și acumulării la buget a mijloacelor financiare parvenite de la excluderea terenurilor din circuitul agricol.

Agricultură:

- 1) crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea afacerilor și stimularea investițiilor de-a lungul lanțului agroalimentar;
- 2) eliminarea barierelor netarifare care limitează exportul produselor agricole;
- 3) elaborarea strategiei securității alimentare;
- 4) oferirea dreptului de achiziționare a terenurilor cu destinație agricolă întreprinderilor rezidente cu capital străin;
- 5) stimularea dezvoltării infrastructurii de piață prin crearea centrelor (terminalelor) de produse agroalimentare la nivel național și a piețelor agroalimentare la nivel local.

Construcții:

- 1) dezvoltarea sistemului de creditare ipotecară pentru procurarea locuințelor prin atragerea liniilor externe de creditare;
- 2) implementarea mecanismelor de oferire a creditelor pe termen lung sectorului de construcții în scopul finalizării blocurilor de locuit, inclusiv cu suportul partenerilor de dezvoltare ai țării.

Tehnologii informaționale și comunicaționale:

- 1) implementarea aplicațiilor de guvernare electronică („e-guvernare”) prin intermediul icitațiilor deschise pe bază de concurs, în vederea sporirii participării firmelor TI locale;
- 2) actualizarea Strategiei de edificare a societății electronice „Moldova electronică” în baza celor mai bune practici internaționale;
- 3) demonopolizarea procesului de tranzacționare și achiziții digitale prin punerea în aplicare a Legii privind documentul electronic și semnătura digitală;
- 4) susținerea infrastructurii de comunicații electronice prin implementarea concepției de dezvoltare a accesului la Internet în bandă largă;

- 5) liberalizarea accesului la infrastructura de comunicații electronice, asigurarea în condiții echitabile a dreptului de interconectare și acces la bucla locală, prin demonopolizarea pieței comunicațiilor, inclusiv prin restructurarea „Moldtelecom” S.A.;
- 6) asigurarea independenței funcționale și financiare a Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației;
- 7) simplificarea cadrului legal de administrare a TVA la tranzacțiile de produse de program, inclusiv prin stabilirea clară în Codul fiscal a statutului produselor soft.

3. ASIGURAREA UNEI PROTECȚII SOCIALE EFICIENTE ȘI JUSTE

Criza economică a afectat nu doar economia țării, ci și categoriile de populație care au fost în situație de risc anterior crizei sau au devenit vulnerabile odată cu instaurarea recesiunii. Contractarea economiei țării a condus la creșterea șomajului, inclusiv din contul emigranților reveniți în țară, crearea unui număr limitat de locuri noi de muncă, reducerea salariilor sau a orelor de muncă de către angajatori, pe fundalul restrîngerii pîrghiilor care ar putea fi utilizate de Guvern pentru susținerea persoanelor afectate. Reducerea volumului de remitențe care anterior asigurau un trai decent populației și permiteau evitarea sărăciei a constituit factorul decisiv în sporirea vulnerabilității populației. Guvernul va depune eforturi pentru a găsi un echilibru între primele două priorități ale planului și această prioritate, pentru a stabili un model de dezvoltare economică care contribuie nu doar la acumularea veniturilor publice și private, ci și la direcționarea cheltuielilor publice, în volum adecvat, spre categoriile cu adevărat nevoiașe, pentru a evita excluziunea socială și a diminua riscul sărăciei. În acest context, obiectivele și acțiunile în cadrul acestei priorități sînt următoarele:

Obiectivul 1. Susținerea categoriilor vulnerabile prin direcționarea mai eficientă a protecției sociale și prevenirea excluziunii sociale.

Acțiuni imediate (2009):

- 1) asigurarea venitului lunar minim garantat familiilor defavorizate prin acordarea ajutorului social în baza evaluării venitului global mediu lunar al familiei și crearea premiselor pentru substituirea compensațiilor nominative cu ajutorul social;
- 2) efectuarea controlului strict privind respectarea stabilirii adaosului comercial de către operatorii economici la comercializarea mărfurilor de importanță socială (adaosul comercial urmează a fi nu mai mare decît cel stabilit de legislație);
- 3) continuarea implementării măsurilor de anihilare a aranjamentelor monopoliste în economie, care mențin prețurile la nivele socialmente inacceptabil de înalte;
- 4) excluderea posibilității recalculării multiple a pensiei și reexaminării pensiei în funcție de majorarea plăților lunare;
- 5) realizarea proiectelor din credite externe pentru obiectele de menire socială: spitale raionale, centre de sănătate, grădinițe de copii, școli, licee etc. și intensificarea negocierilor cu donatorii pentru finanțarea proiectelor de susținere a categoriilor vulnerabile, inclusiv de reabilitare a infrastructurii sociale;
- 6) majorarea, începînd cu anul 2010, a scutirii personale și a scutirii pentru persoanele întreținute la calcularea impozitului pe venitul persoanelor fizice.

Acțiuni pe termen mediu (2010-2011):

Asistența socială:

- 1) substituirea treptată a sistemului de compensații nominative cu sistemul de ajutor social acordat familiilor defavorizate în baza evaluării veniturilor, prin înghețarea cuantumurilor compensațiilor nominative și încetarea stabilirii dreptului la compensații nominative începând cu 1 ianuarie 2010;
- 2) majorarea nivelului venitului lunar minim garantat stabilit în legea bugetului de stat;
- 3) majorarea în anul 2010 a indemnizației unice la nașterea primului copil și pentru fiecare copil următor persoanelor neasigurate cu 300 lei;
- 4) majorarea în anul 2010 a indemnizațiilor lunare pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 1,5 ani persoanelor neasigurate cu 100 lei;
- 5) majorarea anuală a mărimii ajutorului de deces cu 100 lei;
- 6) preluarea cheltuielilor pentru tratamentul sanatorial al veteranilor din sistemul public de asigurări sociale de către bugetul de stat;
- 7) aprobarea Strategiei privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități;
- 8) crearea sistemului integrat de servicii sociale;
- 9) crearea Sistemului informațional automatizat „Asistența socială”;
- 10) implementarea Strategiei Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane și a Planului de acțiuni pe anii 2009-2011;
- 11) crearea Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al cazurilor de violență în familie”.

Asigurarea socială:

- 1) extinderea obligativității achitării contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii pentru toate persoanele care activează pe teritoriul Republicii Moldova;
- 2) suspendarea plății părții de pensie achitate din contul bugetului de stat pentru categoriile privilegiate de pensionari care continuă să desfășoare activitatea de muncă în funcțiile ce au dat dreptul la pensie în condiții avantajoase;
- 3) adaptarea mecanismului de indexare a prestațiilor de asigurări sociale la condițiile economice existente;
- 4) unificarea vârstei de pensionare și a modului de calculare a pensiei pentru toate categoriile de pensionari;
- 5) sporirea responsabilității angajaților și angajatorilor pentru minimalizarea cheltuielilor la plata indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente nelegate de muncă prin modificarea sursei de finanțare și a cuantumului indemnizației;

- 6) compensarea, în anul 2010, din contul bugetului de stat a 6% din valoarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii pentru angajatorii din sectorul agrar și optimizarea ulterioară a mecanismului de compensare;
- 7) examinarea oportunității elaborării unui model de pensii format din două componente – pensia de baza și pensia asigurată;
- 8) majorarea indemnizației unice la nașterea primului copil și pentru fiecare copil următor persoanelor asigurate cu 300 lei;
- 9) majorarea în anul 2010 cu 5 puncte procentuale a bazei de calcul în vederea stabilirii indemnizației pentru creșterea copilului pînă la vîrsta de 3 ani și cu 50 de lei a cuantumului minim al indemnizației respective acordate persoanelor asigurate, cu optimizarea ulterioară a mecanismului de indexare a acestora;
- 10) achitarea, începînd cu 1 ianuarie 2010, a pensiilor și indemnizațiilor viagere procurorilor și judecătorilor în proporție de 50% din bugetul de stat și 50% din bugetul asigurărilor sociale de stat;
- 11) majorarea anuală a mărimii ajutorului de deces cu 100 lei.

Sănătate:

- 1) sporirea gradului de cuprindere a populației cu asigurări obligatorii de asistență medicală;
- 2) extinderea obligativității achitării contribuțiilor de asigurări obligatorii de asistență medicală pentru toate persoanele care activează pe teritoriul Republicii Moldova;
- 3) revizuirea relațiilor bugetului de stat cu fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală în scopul asigurării protecției financiare și a accesului întregii populații, în special a păturilor social vulnerabile și a persoanelor afectate de maladii social-condiționate cu impact major asupra sănătății publice, la un pachet de servicii esențiale de sănătate, concomitent cu optimizarea conținutului Programului unic;
- 4) eficientizarea instituțiilor de asistență medicală primară și asigurarea disponibilității echipamentului medical de bază în toate centrele;
- 5) încurajarea implicării sectorului privat în finanțarea suplimentară și prestarea serviciilor medicale, prin dezvoltarea parteneriatelor public-private;
- 6) extinderea spectrului de medicamente compensate pentru copii în vîrstă de pînă la 14 ani;
- 7) implementarea mecanismului de reducere a prețurilor cu amănuntul pentru 5-10 medicamente esențiale, utilizate în tratamentul celor mai răspîndite boli la copii și persoanele în etate;
- 8) atragerea resurselor financiare suplimentare din partea comunității donatorilor pentru finanțarea deficitului programelor esențiale în domeniul sănătății publice, în special: imunizări, tuberculoza, HIV/SIDA, sănătatea mintală, combaterea cancerului și alte programe cu impact major asupra sănătății publice.

Obiectivul 2. Susținerea încadrării în cîmpul muncii a șomerilor, inclusiv a emigranților reveniți în țară.

Acțiuni imediate (2009):

- 1) diversificarea modalităților de informare și consiliere a populației despre cererea și oferta forței de muncă, inclusiv a emigranților reîntorși în țară în urma pierderii locurilor de muncă în străinătate;
- 2) diversificarea cursurilor de reprofilare pentru șomeri și pentru emigranții reveniți în țară;
- 3) atragerea șomerilor la lucrări publice temporare (lucrări de reparații ale rețelelor ingineresti afectate de avarii, incendii, dezastre naturale etc.) organizate și supravegheate de autoritățile locale.

Acțiuni pe termen mediu (2010-2011):

- 1) lărgirea categoriilor de beneficiari ai indemnizațiilor de șomaj prin cuprinderea angajaților din sectorul agricol și a emigranților;
- 2) modificarea mecanismului de acordare a ajutorului de șomaj prin interesarea șomerilor în căutarea unui loc de muncă și integrarea în câmpul muncii, în scopul utilizării eficiente a mijloacelor disponibile, inclusiv prin diminuarea mărimii ajutorului de șomaj cu 15 % după 3 luni de beneficiere și cu încă 15% pentru următoarele 3 luni;
- 3) extinderea numărului de persoane înscrise la cursurile de formare profesională;
- 4) extinderea ocupării temporare a șomerilor prin măsuri de stimulare a antrenării la lucrări publice în interesul comunității;
- 5) extinderea numărului beneficiarilor de alocație de integrare sau reintegrare profesională;
- 6) susținerea tineretului prin continuarea implementării Programului național de susținere socială a familiilor tinere „Locuințe pentru Tineri”, acesta urmînd fi extins și pentru cetățenii care se reîntorc în țară;
- 7) dezvoltarea și menținerea Sistemului informațional al pieței muncii, inclusiv la componenta migrația forței de muncă.

MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROGRAMULUI

Procesul de implementare a Programului va fi însoțit de monitorizarea permanentă a realizării acțiunilor propuse și a rezultatelor obținute pentru ca, în caz de necesitate, să fie operate modificările de rigoare în politicile publice promovate de Guvern în contextul acestui Program. Trimestrial, în baza informațiilor autorităților publice responsabile, Cancelaria de Stat va elabora rapoarte de monitorizare în care va fi analizat progresul în implementarea Programului, indicate dificultățile întâmpinate și propuse modalități de depășire a problemelor apărute.

Semestrial, Cancelaria de Stat, în comun cu autoritățile administrației publice centrale responsabile, va elabora rapoarte semianuale de monitorizare. Rezultatele implementării Programului, descrise în aceste rapoarte, vor fi prezentate semestrial în cadrul ședințelor Comitetului interministerial pentru planificarea strategică. Monitorizarea implementării acțiunilor Programului va fi efectuată de către autoritățile publice responsabile, în baza

unor indicatori de monitorizare, atât cantitativi, cât și calitativi, stabiliți pentru fiecare acțiune propusă.

Evaluarea Programului se va realiza o singură dată, la finalizarea implementării acestuia. Raportul de evaluare, elaborat de Cancelaria de Stat în baza contribuțiilor autorităților publice responsabile, va conține atât analiza performanței în realizarea acțiunilor, cât și a efectului acțiunilor din Program asupra economiei, bugetului, populației în general și categoriilor vulnerabile în special. Atât în procesul de monitorizare, cât și pe durata evaluării, Ministerul Finanțelor va oferi suportul consultativ Cancelariei de Stat și celorlalte autorități ale administrației publice în estimarea impactului Programului asupra bugetului, anumitor sectoare ale economiei și asupra categoriilor vulnerabile.